

Kiezers in het buitenland

Inleiding

De Wet raadgevend referendum (Wrr) bepaalt dat Nederlanders die woonachtig zijn in het buitenland mogen stemmen voor een raadgevend referendum. Dezelfde regels zijn hierop van toepassing als bij een verkiezing van de leden van de Tweede Kamer. Dat betekent dat kiesgerechtigd zijn Nederlanders die:

- 18 jaar of ouder zijn;
- Niet uit het kiesrecht zijn ontzet;
- Indien woonachtig in Aruba, Curaçao of Sint Maarten moet de betreffende persoon 10 jaar in Nederland hebben gewoond, danwel werkzaam zijn in Nederlandse openbare dienst in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

Net als bij de verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer en de leden van het Europees Parlement moeten Nederlanders in het buitenland die willen stemmen bij een raadgevend referendum zich registreren. Volgens de Wrr (artikel 21b, eerste lid) kunnen deze kiezers een verzoek voor registratie indienen vanaf het tijdstip waarop het besluit van de voorzitter van het centraal stembureau dat er voldoende inleidende verzoeken (voor het referendum) onherroepelijk is geworden. Voor het referendum van 6 april 2016 begon de registratieperiode voor de Nederlanders in het buitenland derhalve op 25 augustus 2015.

Het feit dat de registratieperiode volgens de Wrr moet beginnen als besloten is dat er 10.000 geldige inleidende verzoeken zijn ingediend heeft een aantal gevolgen, te weten:

- Het is op dat moment niet bekend of het referendum daadwerkelijk doorgang zal vinden;
- De datum waarop het referendum zal plaatsvinden is daarom nog niet bekend;
- Dat heeft weer tot gevolg dat de einddatum van de registratieperiode nog niet kan worden bepaald. Die is immers, conform artikel 21b van de Wet raadgevend referendum, gekoppeld aan de dag van stemming;
- Ook is nog niet bekend tot wanneer het bewijs van Nederlanderschap geldig moet zijn. Kiezers die vanuit het buitenland willen stemmen moeten bij het indienen van een registratieverzoek een bewijs van Nederlanderschap bijvoegen. Uit artikel 21b van de Wrr volgt dat dit bewijs geldig moet zijn op de vierenveertigste dag voor de datum van stemming.

Voorlichting aan de Kiezers in het buitenland

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft, zoals gebruikelijk bij verkiezingen waarvoor Nederlanders vanuit het buitenland mogen stemmen, een aantal voorlichtingsactiviteiten uitgevoerd.

Op 26 augustus 2015 is op de website www.stemmenvanuithetbuitenland.nl informatie geplaatst dat men zich kon registreren voor het – op dat moment nog eventuele - referendum. Op deze website kunnen Nederlanders in het buitenland informatie vinden over de registratie.

Aantal geregistreerde kiezers om te stemmen vanuit het buitenland

In onderstaande tabel is weergegeven hoeveel Nederlanders in het buitenland zich hebben laten registreren, voor welke wijze van stemmen deze kiezers hebben gekozen en hoeveel briefstemmen er zijn uitgebracht.

	Woonachting buiten het Koninkrijk	Woonachtig in Aruba, Curaçao of Sint Maarten
Aantal personen geregistreerd	16.196	222
Gekozen wijze van stemmen		
Brief	14.411	207
Volmacht	576	5
Kiezerspas	1.209	10
Uitgebrachte briefstemmen	11.804	176

Bij het referendum kon het stembiljet per post en per mail naar de geregistreerde kiezers worden gezonden. Verzending per mail was mogelijk op basis van het Experimentenbesluit stembiljetten en centrale stemopneming.

Verzending van het stembiljet per mail was bij het referendum niet noodzakelijk, omdat het al bij het besluit over de registratie het mogelijk was alle stembescheiden, inclusief het stembiljet aan de kiezers toe te sturen. Immers de Referendumcommissie heeft al op 28 oktober 2015 het besluit genomen over de wijze waarop de wet (waar het referendum over werd gehouden) op het stembiljet moest worden aangeduid. Bij de andere verkiezingen waarvoor vanuit het buitenland kan worden gestemd, zijde de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer en de leden van het Europees Parlement, is dat anders. Bij die verkiezingen is het stembiljet pas ca. zes weken voor de dag van stemming beschikbaar omdat eerst de vaststelling van de kandidatenlijsten moet worden afgewacht. Voor die verkiezingen is het kunnen versturen van het stembiljet per mail een uitkomst, omdat de kiezers het stembiljet dan gelijk ontvangen. Wordt het stembiljet per post gezonden dan kan het weken duren voordat de kiezer het ontvangt.

De gemeente Den Haag heeft de minister van BZK geadviseerd om het voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer (15 maart 2017) weer mogelijk te maken dat gestemd kan worden met een model stembiljet dat per mail aan de kiezer kan worden gezonden. De gemeente memoreert daarbij dat het (eerste experiment) daarmee bij de verkiezing van de leden van het Europees Parlement in 2014 heel goed is verlopen. Inmiddels heeft de minister van BZK besloten om bij de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer een nieuw experiment mogelijk te maken. Het besluit is op 12 juli 2016 gepubliceerd in de Staatscourant (Stcr. 2016, nr. 36079).

Incidenten

Tijdens de registratieperiode heeft zich een probleem voorgedaan op de website van de gemeente Den Haag. Door een spamfilter zijn in de periode november 2015 tot en met januari 2016 e-mails van personen die zich wilden registreren tegengehouden. De gemeente Den Haag heeft direct

nadat dit probleem was geconstateerd aanpassingen gedaan aan de spamfilter. Vervolgens heeft de gemeente zich ingespannen om personen die mogelijk last hebben gehad van de spamfilter te informeren en deze personen alsnog de gelegenheid te geven om zich te registreren om te stemmen bij het referendum.

De gemeente beziet uiteraard de mogelijkheden om een herhaling van dit probleem bij komende verkiezingen te voorkomen. De mogelijkheden die onderzocht worden zijn onder andere:

- Het verwijderen van alle spamfilters op de mailbox van kiezers buiten Nederland.
- De mogelijkheid om het registratieformulier samen met een kopie identiteitsbewijs te uploaden via de website van de gemeente Den Haag.

Kiezers die wel in Nederland wonen, maar op de dag van stemming voor bijvoorbeeld werk in het buitenland zaten, kunnen zich ook registreren om per brief vanuit het buitenland te stemmen. Net als bij vorige verkiezingen is geconstateerd dat de gemeenten deze procedure niet goed kennen en daardoor de ingediende verzoeken te laat doorsturen naar de gemeente Den Haag. Als gevolg hiervan lukt het niet altijd om de kiezers te laten stemmen. Voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer zal het ministerie van BZK de voorlichting hierover richting de gemeenten intensiveren. Structureel wordt dit probleem opgelost als de wijziging van de Kieswet door de Eerste Kamer wordt aanvaard waarin de permanente registratie van kiezers in het buitenland wordt geregeld. In dit wetsvoorstel wordt namelijk ook geregeld dat het verzoek om vanuit het buitenland te mogen stemmen niet meer moet worden ingediend bij de gemeente waar de kiezer staat ingeschreven, maar bij de gemeente Den Haag.